

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-08-03

Ärendenummer ARBVUX-2026-
00923

Handläggare

John Harming

Telefon: 031-365 00 00

Remiss på motion om utbildning i kost och näringslära för personal inom vård och omsorg samt funktionsstöd

Förslag till beslut

1. Nämnden för arbetsmarknad- och vuxenutbildning tillstyrker förslag 1 i motionen om att Äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt nämnden för funktionsstöd får i uppdrag att säkerställa att omsorgspersonal får grundläggande utbildning i livsmedelshantering, kost och näringslära i början av sin anställning.
2. Nämnden för arbetsmarknad- och vuxenutbildning avstyrker förslag 2 i motionen om att se över och utveckla utbildningar inom vård och omsorg så att moment om livsmedelshantering, kost och näringslära ingår som en naturlig del av utbildningen.

Sammanfattning

Sanda Anton Henriksson (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) har i en motion föreslagit två åtgärder för att stärka kunskapen om kost, näringslära och livsmedelshantering inom stadens omsorgsverksamheter. Förvaltningen är remissinstans och ställer sig positiv till motionens intention om att säkra en god måltidskvalitet och trygghet för göteborgarna. Vad gäller förslag 1 görs bedömningen att detta ligger under välfärdsförvaltningarnas ansvar, men att Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen (Arbvux) kan bistå med kompetens inom ramen för det redan initierade uppdraget om ett introduktionsår för nyanställda. Förslag 2 avstyrks då nuvarande nationella yrkesutbildningar redan är hårt reglerade av Skollagen och Skolverket, och då branschen (Vård- och omsorgscollege) bedömer att berörda ämnen och hygienkrav redan hanteras tillfredsställande i dagens utbildningsstruktur.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att förändra de befintliga och upphandlade yrkesutbildningarna enligt motionens andra förslag bedöms medföra negativa ekonomiska och organisatoriska konsekvenser. De externa utbildningsanordnarna saknar i dagsläget avtalsmässigt utrymme för att bedriva praktiska moment inom livsmedelshantering och storkök. Att tvingas köpa in eller teoretiskt kompensera för dessa moment skulle innebära en ineffektiv resursanvändning.

Däremot kan förslag 1 hanteras på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. Genom att samordna introduktionsutbildningen med det nyligen beslutade konceptet om ett gemensamt introduktionsår för nyanställda i staden, kan resurser samnyttjas effektivt mellan förvaltningarna.

Bedömning ur ekologisk dimension

Fokus på livsmedelshantering och kostkunskap inom omsorgsverksamheterna bidrar positivt till stadens ekologiska mål, särskilt vad gäller minskat matsvinn. Genom att personalen får grundläggande kunskaper i korrekt förvaring, planering och tillagning minskar risken för att livsmedel kasseras i onödan på boenden och inom hemtjänsten. Att kunskapen är hög säkerställer också att resurser tas tillvara på ett mer hållbart sätt i den dagliga driften.

Bedömning ur social dimension

Ur ett socialt perspektiv bidrar en stärkt kompetens kring kost och näringslära direkt till ökad brukar- och patientsäkerhet samt livskvalitet för stadens äldre och personer med funktionsnedsättning. Maten är en central del av omsorgens kvalitet, och en mer likvärdig kunskapsnivå hos personalen minskar risken för misstag kopplade till allergier, specialkost och hygien.

Bilagor

1. Motion av Sanda Anton Henriksson (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) om utbildning i kost och näringslära för personal inom vård och omsorg samt funktionsstöd

Ärendet

Förvaltningen har ombetts att inkomma med remissvar på motion om utbildning i kost och näringslära för personal inom vård och omsorg samt funktionsstöd.

Beskrivning av ärendet

I en motion till kommunfullmäktige lyfter Sanda Anton Henriksson (SD) och Agneta Kjaerbeck (SD) fram matens betydelse som en grundpelare för trygghet och livskvalitet inom omsorgen. Motionärerna påpekar att det i stor utsträckning är vård- och omsorgspersonal, snarare än utbildade kockar, som ansvarar för matlagning och livsmedelshantering inom exempelvis hemtjänst och LSS-boenden. För att minimera risker för felaktig hantering och bristande näringsinnehåll yrkas följande:

1. Att Äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt nämnden för funktionsstöd får i uppdrag att säkerställa att omsorgspersonal inom exempelvis hemtjänst, särskilt boende och LSS får grundläggande utbildning i livsmedelshantering, kost och näringslära i början av sin anställning.
2. Att Utbildningsnämnden får i uppdrag att i samverkan med nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, se över och vid behov utveckla utbildningar inom vård och omsorg så att moment om livsmedelshantering, kost och näringslära ingår som en naturlig del av utbildningen.

Förslag 1: Grundläggande utbildning vid anställningens början

Förvaltningen ser positivt på att stärka kunskaperna i livsmedelshantering i nära anslutning till att en anställning påbörjas. Detta är i första hand ett personallednings- och introduktionsansvar som vilar på välfärdsförvaltningarna (ÄVO och FFS).

Det finns dock goda synergier med Arbvux pågående verksamhet. Kommunstyrelsen (KS) har nyligen fattat beslut om att Arbvux, i samverkan med bland annat äldreomsorgsförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd, ska ta fram ett gemensamt koncept för introduktion av bland annat nyexaminerade stödassistenter och undersköterskor.

Syftet med ett introduktionsår är att säkerställa att nyanställda får en verksamhetsnära och kvalitetssäkrad introduktion som successivt leder till ökad trygghet, självständighet och professionalitet i yrkesutövningen. Introduktionsåret ska ge den nyanställda förutsättningar att förstå verksamhetens uppdrag, värdegrund och mål, utveckla kunskap om regelverk, lokala rutiner och praktiska arbetssätt samt omsätta denna kunskap i det dagliga arbetet. Det ska också stödja utvecklingen av ett professionellt bemötande, ett reflekterande förhållningssätt och en successivt fördjupad förmåga att ta ansvar i arbetet, med särskild uppmärksamhet på etiska frågor, bemötande och kvalitet i stödet.

Förvaltningen bedömer att en sådan kompetenshöjande insats kring kost och livsmedelshygien skulle kunna inordnas och hanteras inom ramen för detta blivande introduktionsår.

Förslag 2: Översyn och utveckling av befintliga yrkesutbildningar

Förvaltningen avstyrker att förändra eller lägga till nya fasta moment i de befintliga yrkesutbildningarna till undersköterska och stödassistent utifrån följande skäl:

- Regelverket är strikt och utbildningen hanteras i regional samverkan: Kommunal vuxenutbildning vilar på Skollagen och Skolverkets nationella exempelpaket. Utbildningarna omfattar 1 500 poäng under cirka 70 veckor och bedrivs i ett högt tempo. Innehållet är dessutom samverkat regionalt inom Göteborgsregionen (GR). Att addera fristående kurser (såsom Livsmedelshygien eller Livsmedels- och näringskunskap från Restaurang- och livsmedelsprogrammet) är inte förenligt med gällande nationella exempelpaket.
- I Skolverkets nationella exempelpaket Undersköterska, 1500 poäng ingår bland annat Gerontologi och geriatrik nivå 1, Hälso- och sjukvård nivå 1 och 2 samt Omvårdnad nivå 1 och 2. Dessa ämnen behandlar sammantaget hygien, kost, vätska, nutrition/näringsbehov och måltidssituation.
- Utbildningen till undersköterska ska leda till att elever efter avslutad utbildning ska kunna ansöka om skyddad yrkestitel *undersköterska* hos Socialstyrelsen. Ett lokalt friutrymme finns därför inte på samma sätt som inom andra utbildningar att ändra i kunskapsinnehållet.
- Det finns litet utrymme att ta bort delar i utbildningarna. Om nya utbildningsmoment ska prioriteras in, måste annat prioriteras bort. I dagsläget kräver verksamheterna stora insatser kring bland annat språkutveckling, yrkessvenska och digital dokumentation. Att minska utrymmet för dessa kritiska områden till förmån för utökad kostutbildning bedöms inte som ändamålsenligt.
- Samverkan med branschen är styrande för vuxenutbildningens utbud. Branschen – Vård- och omsorgscollege – betonar att motionärernas intentioner redan tillgodoses i dagens utbildningsupplägg. I stödassistentutbildningen ingår kurserna *Kost och hälsa* samt *Hälsopedagogik*. I undersköterskeutbildningen ingår kurser som *Gerontologi*, *Hälso- och sjukvård* samt *Omvårdnad*, där hygien och grundläggande näringslära behandlas. Dessutom ingår praktisk tillämpning av mathantering under elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL). Branschnätverket ser inget behov av en formell omstrukturering men håller dialogen öppen för framtida revideringar inom befintliga nätverksstrukturer.
- Förvaltningen vill understryka vikten av att bibehålla sin flexibilitet i den ordinarie utbudsplaneringen (via GR:s utbudsgrupp och Vuxenutbildningsnätverket) och fortsätta vara lyhörda för de behov som kommer från branschen.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen föreslår att motionens första förslag tillstyrks. Ansvaret för uppdraget ligger på berörda välfärdsnämnder, med tillägget att genomförandet kan samordnas med Arbvux inom ramen för det pågående uppdraget kring ett gemensamt introduktionsår för nyanställda inom välfärden i staden.

Motionens andra förslag avstyrks då innehållet i vård- och omsorgsutbildningarna styrs av Skollag, andra nationella skolförordningar, Skolverkets exempelpaket och branschens fastställda behov, där efterfrågade kunskaper redan ingår. Att addera fristående kurser är praktiskt och avtalsmässigt svårt och riskerar att tränga undan kritiska och prioriterade behov såsom språkutveckling. Eventuella justeringar och utvecklingsinsatser bör även fortsättningsvis hanteras via etablerade nationell reglering, regionala samverkansprocesser och i dialog med branschen.

Handläggarens namn

John Harming

Planeringsledare

Chefens namn

Jessica Marander

Enhetschef Utbildning 2, gymnasiala ämnen och yrkesvux